

МАТВЕСВА Н. В.

ст. викладач
ПВНЗ «Хмельницький економічний університет»

ДРЕЙКО Т. М.

магістрант
ПВНЗ «Хмельницький економічний університет»

ПРОБЛЕМИ СТРАХОВОГО РИНКУ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

У статті визначено причини низького попиту на послуги українських страхових компаній. Розкрито сутність страхування, наведено основні недоліки вітчизняної страхової системи. Проаналізовано показники українського страхового ринку відповідно до європейського. Також наведено шляхи вирішення проблем, які існують на вітчизняному ринку страхування, з орієнтацією на європейський досвід. Установлено, що для підвищення попиту громадян України на страхові послуги потрібно вдосконалювати страхову систему, налагоджувати нормативно-правову базу страхування, посилювати маркетингові заходи тощо.

Ключові слова: страховий ринок, страхування, популярність страхових послуг, страховий захист, попит страхування.

МАТВЕЕВА Н. В.

ст. преподаватель
ЧВУЗ «Хмельницкий экономический университет»

ДРЕЙКО Т. М.

магистрант
ЧВУЗ «Хмельницкий экономический университет»

ПРОБЛЕМЫ СТРАХОВОГО РЫНКА И ПУТИ ИХ РЕШЕНИЯ В УСЛОВИЯХ ЕВРОИНТЕГРАЦИИ

В статье определены причины низкого спроса на услуги украинских страховых компаний. Раскрыты сущность страхования, приведены основные недостатки отечественной страховой системы. Проанализированы показатели украинского страхового рынка в соответствии с европейским. Также приведены пути решения проблем, которые существуют на отечественном рынке страхования, с ориентацией на европейский опыт. Установлено, что для повышения спроса граждан на страховые услуги необходимо совершенствовать страховую систему, налаживать нормативно-правовую базу страхования, усиливать маркетинговые мероприятия.

Ключевые слова: страховой рынок, страхование, популярность страховых услуг, страховая защита, спрос на страхование.

MATVEEVA N. V.

senior lecturer
PIHE «Khmelnitsky Economical University»

DREIKO T. M.

master's degree student
Private Higher Educational Institution «Khmelnitsky Economical University»

PROBLEMS OF INSURANCE MARKET AND WAYS FOR THEIR DECISION UNDER CONDITIONS OF EUROINTEGRATION

The reasons for the low demand and services of the Ukrainian insurance companies have been determined in the article. The essence of insurance is disclosed and the main shortcomings of the national insurance system are proposed. The performance of the Ukrainian insurance market in accordance with European standards has been analyzed. Also the areas for resolving problems that exist in the domestic insurance market, with a focus on the European experience are given. It has been established that it is necessary to improve the insurance system, to establish legal and regulatory framework of insurance, to strengthen marketing activities for increasing demand of the citizens of Ukraine on insurance services, etc.

Key words: insurance market, insurance, popularity of insurance services, insurance defense, demand on insurance.

nata.matveieva@mail.ru

Постановка проблеми. Беручи до уваги розвиток страхового ринку найрозвинутіших країн, можемо спостерігати сильний вплив популярності страхових продуктів на ринкову економіку цих країн, адже сектор страхування тісно пов'язаний із сусідніми секторами економіки. Страховий ринок є невід'ємною складовою фінансового ринку України. Успішний його розвиток залежить від розширення переліку страхових послуг, підвищення їхньої конкурентоспроможності, удосконалення порядку оподаткування страхової діяльності, підвищення вимог до порядку створення діяльності страхових компаній, подальшої інтеграції країни у міжнародні структури, залучення страхового ринку до вирішення найважливіших питань економічного розвитку. Популярність страхових послуг в європейських державах набагато вища, ніж в Україні, що свідчить про певні проблеми та недосконалість українських реформ. Отже, вивчення і дослідження чинників, що стримують розвиток страхування у нашій країні, є досить актуальним питанням сьогодення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемам розвитку та популярності страхування, а також дослідження специфіки діяльності страхового ринку присвячені праці багатьох вітчизняних і зарубіжних учених. Великий внесок у виокремленні особливостей роботи страхового ринку в Україні зробили вітчизняні вчені: М. Галац, В. Базилевич, Н. Внукова, М. Александрова, О. Терещенко, О. Сафонова, а також зарубіжні – Д. Хемптон, Є. Брігхем, А. Гінзбург, Л. Рейтман. Незважаючи на широке коло проблеми та плідну працю багатьох учених, проблема актуальності та популярності страхових послуг в Україні потребує подальшого розгляду та досліджень.

Постановка завдання. Метою статті є визначення сучасного стану українського страхового ринку, виявлення негативних чинників, які стримують його розвиток, та окреслення напрямів подальшого розвитку і перспектив ринку страхових послуг.

Виклад основного матеріалу. Цілком природним прагненням людини є забезпечення своєї безпеки, а також здоров'я, житла. Потреба у захищеності є близькою до первинних потреб людини. Із зростанням потреб і прагнень людини ускладнюються атрибути їх задоволення. У наш час створена і немає інших замінників система послуг з відшкодування збитків від певних причин. Таку систему назвали страхуванням, і нині створено багато агентств і компаній, які пропонують свої послуги у сфері захисту.

Страхування є насамперед системою економічних відносин між конкретними суб'єктами господарювання, де, з одного боку, виступають страхувальники, а з іншого – страховики. Важливою передумовою застосування страхування є майнова самостійність суб'єктів господарювання та їхня зацікавленість у переданні відповідальності за наслідки ризику спеціалізованим формуванням. Чим ця зацікавленість більша, тим і потреба у страхуванні вища. Саме в такій площині страхування розглядається у працях учених багатьох країн ринкової орієнтації. Поняття страхування є неповним і тоді, коли воно не передбачає превентивного спрямування захисту. Український страховий ринок – один із найперспективніших з погляду потенціалу розвитку. Проте страхуванням в Україні охоплено менш як 10-15% страхового поля, тоді як у країнах Західної Європи – понад 94%. Постає питання, чому попри добру репутацію, великі обсяги статутних фондів і резервів, зростання фінансової надійності в Україні існує низький попит на послуги страхових компаній з боку населення? Це досить актуальна проблема в нашій державі.

Страхування – це вид цивільно-правових відносин щодо захисту майнових інтересів громадян та юридичних осіб у разі настання певних подій (страхових випадків), визначених договором страхування або чинним законодавством, за рахунок грошових фондів, що формуються шляхом сплати громадянами та юридичними особами страхових платежів (страхових внесків, страхових премій) [3].

Страхова діяльність в Україні здійснюється виключно страховиками – резидентами

України. В окремих випадках, встановлених законодавством України, страховиками визнаються державні організації, які створені та діють відповідно до Закону України про страхування. Страхувальниками визнаються юридичні особи та фізичні громадяни, які уклали із страховиками договори страхування або є страхувальниками відповідно до законодавства України. Об'єктами страхування можуть бути майнові інтереси, які не суперечать законодавству України: об'єкти страхування, пов'язані з життям, здоров'ям, працездатністю та додатковою пенсією страхувальника або застрахованої особи (особисте страхування); об'єкти страхування, пов'язані з володінням, користуванням та розпорядженням майном (майнове страхування); об'єкти страхування, пов'язані з відшкодуванням страхувальником заподіяної ним шкоди особі або її майну, а також шкоди, заподіяної юридичній особі (страхування відповідальності). Страхування може бути добровільним або обов'язковим. Добровільне страхування – це страхування, яке здійснюється на основі договору між страхувальником і страховиком. Загальні умови та порядок здійснення добровільного страхування визначаються правилами страхування, що встановлюються страховиком самостійно відповідно до вимог цього Закону.

На ринку України діють два види страхових компаній: а) кептивні – створені міністерствами, відомствами, потужними фінансово-промисловими союзами для обслуговування ризиків своїх підприємств; б) створені на приватному капіталі, що функціонують на конкурентній основі. Нині страховий ринок України перебуває на етапі становлення і, не дивлячись на стрімкий розвиток окремих його сегментів, рівень страхового покриття залишається досить низьким – 5-10%, тоді як у розвинутих країнах Європи даний показник становить понад 94%. Структура страхових премій за видами страхування станом на перше півріччя 2015 р. свідчить про розвиток в Україні лише класичних видів страхування. Так, у структурі страхових премій найбільшу питому вагу займає автострахування (КАСКО, ОСЦПВ, «Зелена карта») – 2925,0 млн грн (або 33%) та страхування майна – 985,3 млн грн (або 11%), тоді як медичне страхування перебуває на етапі зародження. Загальною тенденцією в ризиковому страхуванні є збільшення частки роздрібного сегменту в розрізі платежів з одночасним зростанням частки виплат корпоративному сегменту у структурі виплат. Тобто премії активніше притягають від громадян, а відшкодування виплачують переважно юридичним особам. Позитивними змінами на ринку страхування є зростання страхових премій зі страхування життя, сума яких склала 784 млн грн. У структурі чистих страхових премій станом на перше півріччя 2015 р. даний вид страхування склав 8%, тоді як за аналогічний період 2014 р. даний показник становив лише 4% (або 368,8 млн грн). Проте доцільно зазначити, що у структурі страхового ринку країн – членів ЄС зі збору страхових премій страхування життя складає близько 50-60% [2]. Але, незважаючи на низку позитивних зрушень в останні п'ять років, зростання класичного страхового ринку України усе ще страждає недосконалістю своєї системи. Сучасний стан вітчизняного страхування не відповідає зарубіжній страховій системі.

Сучасна вітчизняна страхова система має певні недоліки:

- недосконала нормативно-правова база;
- недосконала система обов'язкового страхування та неадекватність їх фінансового забезпечення;
- неоптимальність страхових портфелів.

Отже, на сьогоднішній день українська система страхування не є досконалою. Наслідком цього є недовіра населення до фінансових посередників такого виду Це, як правило, зумовлює низький попит населення на страхові послуги. Розглядаючи це питання, можна згадати і про циклічні коливання в економіці, які значною мірою впливають на стан страхових компаній. Нині в Україні криза, що зумовлює спад економіки. Населення не вважає за потрібне користуватися послугами страхових компаній на час нестійкої системи страхування, яка залежить від стану економіки. Також на попит на страхові послуги впливає неплатоспроможність населення. Це засвідчують найрізноманітніші показники: низька якість раціону харчування, постійний відтік громадян за межі країни, низька народжуваність,

висока захворюваність і смертність, незадоволеність широких верств суспільства загальноекономічною ситуацією та своїм матеріальним становищем. Також свідченням цього є мінімальна заробітна плата в нашій державі відносно до інших.

Як ми знаємо з економічної теорії, коли людина має у розпорядженні мало коштів узагалі на прожиття, вона спрямовує свій попит на першочергові потреби. Економічні потреби являють собою внутрішні мотиви, які спонукають до економічної (виробничої) діяльності. Вони діляться на первинні (життєво важливі) і вторинні (усі інші). Як приклади первинних потреб, можна привести потреби в їжі, одязі, житлі тощо. До вторинних потреб можна віднести потреби дозвілля (заняття спортом, мистецтвом, розваги тощо). Звичайно, цей поділ умовний, але загалом до первинних можна віднести потреби, які не можуть бути замінені одна одною, вторинні ж потреби – можуть. Судячи з цього, послуги страхування в ситуації низького рівня життя відносяться до вторинних потреб, які не мають значного попиту.

Висновки. Таким чином, в Україні низький попит на послуги страхових компаній з боку населення зумовлений психологічними й економічними чинниками, головними з яких є:

- недовіра населення, зумовлена обманом шахрайськими трастовими фондами і фірмами страхування, які зникли з грошима клієнтів у 90-х роках;
- негативний вплив циклічних коливань економіки на страхові компанії;
- недосконалість страхової системи;
- бідність населення України, в якого послуги страхування не відносяться до первинних. А також:
- нестабільність економічної ситуації;
- низький рівень кваліфікації кадрів страхових компаній, довіри та платоспроможності населення;
- обмеженість привабливих для страховиків інвестиційних інструментів;
- недостатня капіталізація страхових компаній;
- недорозвиненість інфраструктури страхового ринку та довгострокового страхування і недержавного пенсійного забезпечення;
- недосконалість правил страхування;
- непорядність (шахрайство) страхувальників;
- недостатній розвиток регіональних страхових ринків, які мають помітні територіальні диспропорції [1, с. 98].

Окреслені проблеми страхового ринку України дозволяють визначити основні напрями та перспективи його розвитку. Основні з них такі:

- удосконалення законодавчої бази подальшого розвитку страхової діяльності;
- створення конкурентного середовища і вдосконалення організаційної структури ринку;
- урахування досвіду й особливостей розвитку страхових ринків розвинених країн;
- сприяння розвитку страхового посередництва;
- створення умов для розвитку інфраструктури страхового ринку;
- створення єдиного реєстру страхових агентів, що дасть можливість мінімізувати кримінальні схеми на ринку страхування;
- забезпечення високого рівня страхової культури населення [1, с. 100].

Отже, для підвищення попиту громадян України на страхові послуги потрібно вдосконалювати страхову систему, налагоджувати нормативно-правову базу страхування, заслужувати довіру в населення та посилювати маркетингові заходи. Також обов'язковим є створення конкурентного середовища для стимулювання і розвитку страхового посередництва. Позитивно впливатиме на розвиток страхування налагодження політичного та економічного середовища в країні. Актуальним буде також регулювання розвитку регіональних страхових ринків, з метою усунення помітних територіальних диспропорцій. Реалізація стратегії розвитку й просування страхового ринку в Україні надасть можливість покращення його якості та забезпечить сталий розвиток української економіки в цілому.

Список використаних джерел

1. Сафонова О. Д. Сучасний стан страхового ринку України та основні проблеми його розвитку [Текст] / О. Д. Сафонова // Економіка харчової промисловості. – 2014. – № 1. – С. 98-102.
  2. Галац М. М. Страховий ринок України: стан та напрями розвитку [Електронний ресурс] / М. М. Галац. – Режим доступу: <http://mev-hnu.at.ua/load/53-1-0-346>.
  3. Конституція України. Закон України «Про внесення змін до Закону України «Про страхування» // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 2002. – № 7. – Ст. 50.
-